

Ту, недавно. Телефон.

ЈА: Да?

МИТА: Здраво, Зоране. Шта радиш, ако ишта уопште радиш?

ЈА: Ето, скупљам салвете, Професоре, и ...

МИТА: Не зезај. Нега слушај... Тај ИАУС као припрема темат о мени, да ли би написао...

ЈА: Свакако, Професоре.

* * *

Када је 13. јануара 2006. године кренуо да се суочи са Богом, Димитрије Мита Перишић није пошао празних руку. Спаковао је завидну каријеру универзитетског професора, акредитоване студије просторног планирања, просторне и урбанистичке планове који су постали национални канон планирања, легенду о Сусретима просторних планера Југославије, Орден рада са златним венцем, пуну кутију различитих ватри и пламенова. И није се обрукао.

За собом је оставио више стотина свршених студената просторног планирања, својих - како је волео да нас назива - „неписмених стручњака“, мноштво познанстава, великих и искрених пријатељстава, анегдоте од којих су неке и истините.

* * *

Бит свих великих људских судбина налази се у *одважности*. А одважности Мити Перишићу није недостајало. Живот му је увек био тесан, па је стално морао даље, преко просечног, даље од последњег.

Званична верзија говори о рођењу у Бања Луци, црном облаку Другог светског рата, боравку у логору Стара Градишка. Хронологија се наставља путем - бекством у Србију, све до села Црљенца недалеко од Петровца на Млави. Из кревета који је у дому за сирочад делио са



Браном Црнчевићем, долази у Београд (1942) да се поново роди. Да освоји недохватно.

Након завршене гимназије (1951), у потрази за својом верзијом живота, уписује Природно-математички факултет (Географска група), на коме дипломира 1955. године. Од 1955. до 1960. године ради као професор географије у Седмнаестој београдској гимназији и Основној школи „Никола Тесла“ (Раковица), а затим прелази у Завод за унапређење комуналне делатности СР Србије.

Све брже се усправља у животу и каријери: са непуних 30 година руководи израдом првог (регионалног) просторног плана у Србији (Просторни план приобалног подручја Дунава од Београда до бугарске границе) и већим бројем урбанистичких програма и планова за насеља

и градове у Србији (Мајданпек, Мионица, Бања Врујци, Неготин, Прахово, Ивањица...); успешно брани докторску дисертацију и стиче звање доктора географских наука (1965); постаје генерални секретар Урбанистичког савеза Југославије (1966-1969) и председник Урбанистичког савеза Србије (1970-1973); учествује у припреми методолошких пропозиција за израду Основа за Просторни план СР Србије и руководи синтезном обрадом тзв. I елемента тог плана (1968-1971); члан је Синтезног тима за ГУП Београда из 1972. године; помоћник Републичког секретара за урбанизам, стамбене и комуналне делатности СР Србије (1972-1980) итд. Маршира путевима уздуж и попреко бивше земље, Европе и Африке – југословенски је представник у експертској групи ОУН за обнову и изградњу Скопља (1963); методолог и координатор израде ГУП-а за Будву (1984) и Просторног плана општине Колашин; методолог и консултант за израду Просторног плана СР Босне и Херцеговине (1980); члан је југословенских делегација у званичним посетама СССР-у (1965. и 1971), Чехословачкој (1971) и Великој Британији (1975); учествује на симпозијумима и семинарима у Бугарској, Холандији, Данској, Пољској; руководилац је југословенске експертске мисије у Гвинеји Бисао (1975. и 1977), Анголи, Зеленортским острвима. Држи предавања у оквиру редовних и постдипломских студија на Природно-математичком, Архитектонском и Шумарском факултету у Београду, Архитектонском факултету у Сарајеву, Природно-математичком факултету у Приштини и Правном факултету у Скопљу, а 1977. године са групом истомишљеника оснива студијски програм „Просторно планирање“ на Одсеку за географију Природно-математичког (данас Географски) факултета Универзитета у Београду. Наредне, 1978. године, покреће Југословенски центар за просторно планирање у Дубровнику у оквиру кога организује изузетно посећене годишње Сусрете просторних планера Југославије. Биран је у звање ванредног (1979) и редовног професора (1986) за предмет Просторно планирање. Обављао је дужност управника Института за просторно планирање и шефа Катедре за просторно планирање на Одсеку за географију и просторно планирање ПМФ-а у Београду. Вишеструко је награђиван (Орден рада са златним венцем, Златна значка Урбанистичког савеза Југославије, Плакета града Београда, Награда за животно дело Асоцијације просторних планера Србије итд) и јавно похваљиван. У зениту властите довршености, до коначног циља доводи и израду првог Просторног плана Републике Србије (донет 1996). Пензионисан је 2000. године.

У свим декадама свог професионалног деловања Мита Перишић је био изузетно успешан, а готово све чега се прихватио било је *догађај*. До последњег дана живота остао је активан. За умне људе не постоји старост. Злато не стари јер је племенито.

Мита Перишић можда није у свему био најбољи, али је знао да питање живота није у томе. Важно је загазити у океан, што је он редовно чинио.

Знатижељник и немирник, прегалац и стваралац. Мудар и домишљат. Ауторитативан и харизматичан. Онај пред којим се не брбља. Самоникао, неоседлан. Рођени борац, тврдоглав и несаломив, инација и бунтовник. Није био саговорник за лење духове. Свашта је умео да не уважи, али не и да пречује.

Поседовао је велику животну снагу и енергију, волео је људе, дружења, спорт... Увек свој, прошао је све што је живот нудио немилице користећи тзв. *простор слободе*.

Просторно планирање није предавао, већ проповедао. Са студентима никад посебно интиман, али увек упућен ко шта и колико зна. И правичан.

Владао је обиљем информација из света грађења српског и југословенског простора. Знао је све о оном што му је била струка и свему осталом о чему би се повела реч. Својим оценама и расправама, својим дружењима, анегдотама и досеткама успостављао је вредносне критеријуме културног и научног живота и одређивао њихове балансе. Када је то било потребно, умео је и да се истакне у жестини полемике, да покаже своја знања, своју очекивану и неочекивану обавештеност, своја открића и тумачења.

Држао је многобројне везе са малима и великима. И успевао све да обави захваљујући таквом односу и тим везама. Није био од оних који седе у ћошку. Нити од оних који се додворавају. Умео је да губи без запомагања и добија без охолости.

Мита Перишић је обележио време у коме је живео и стварао. Више пута је имао срећу да помисли како је то његов професионални врхунац, онај тренутак који се већини људи и не догоди, када се човек нађе усред чаролије у којој "бундеве постају кочије, а мишеви коњи белци" - живот као из снова, заправо, као каква грешка у систему! На тој висини моја генерација никад није била.

Знају они који још умеју да памте.

И на људском и на професионалном плану, Мита Перишић је међу својим савременицима имао статус *институције*. Но, и поред тога, необично је што нема довољно текстова о њему, нема објављених монографија које се баве његовим радом, нема научних и других радова. Неко ће рећи да је таква судбина предводника - прођу грбавим путем, кроз просторе неосвајане и непознате, пуно ураде како би урезали траг, а тај се рад онда национализује, као нешто што се подразумева.

Смрт је неминовна. Није неминовно да са нечијим одласком губимо и оно вредно што нам је остављено у аманет, на чување. Реч и сећање су оно што нас повезује кроз време.

Тишина је иза Мите Перишића велика и дуга. Ставили смо чепове у уши. Одисеј, везујући се за јарбол да би сачувао здрав разум, хтео је да чује Сирене, и да то запамти.

* * *

Да је жив, Мита Перишић би данас имао 90 година. Да је жив, не бисмо се одрекли здраве памети. Да је жив, не бисмо свадљиво ћутали. Да је жив, не бисмо викали: „Неко би требало да предузме нешто!“. Да је жив, забранио би ми уњкаве похвале и патетику баналних фраза. Да је жив. . .

* * *

На прослави 25 година смера Просторно планирање, док смо се поздрављали, нагнуо се и прошапутао: *Зоране, свако јутро изађи и стави свемир у очи.*

Свакако, Професоре.

* * *

Текст је написан без претензија да створи комплекснији увид у каријеру и живот Мите Перишића, већ као својеврсна - како би то казао Душан Матић - “шумна кошница асоцијација”, са жељом да инспирише и мотивише разговор, изложбу, монографију и сл. о Мити, али и другим великанима и истакнутим личностима српског просторног планирања.

Ваља одбранили остатке заједничког поноса.

Др Зоран Радосављевић, дипл.простор.план.